

STORTINGET

Innst. 163 S

(2023–2024)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Dokument 8:3 S (2023–2024)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Tobias Drevland Lund og Mimir Kristjansson om tiltak mot strømpriskrisen

Til Stortinget

Bakgrunn

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- Stortinget ber regjeringen instruere Statkraft om å tilby bedre fastprisavtaler.
- Stortinget ber regjeringen tilrettelegge enda bedre for at offentlig eide kraftselskaper kan tilby rimeligere fastprisavtaler, for eksempel med en makspris rundt 35 øre/kWh, ved å slå fast at et slikt prisnivå ikke er i strid med forskriften om standard fastprisavtaler.
- Stortinget ber regjeringen fjerne tidsbegrensningen på standard fastprisavtaler for strøm, som krever at avtalene må vare i 3, 5 eller 7 år.
- Stortinget ber regjeringen gjøre de standard fastprisavtalene mer fleksible ved å fjerne begrensningen på at avtalene må ha en fast mengde strøm.
- Stortinget ber regjeringen videreføre forskriften som tillater at flaskehalsinntekter brukes til å senke nettleia de regionale nettselskapene tar, og forhandle med EU om å bruke flaskehalsinntekter fra handel med EU-land til utbetaling.
- Stortinget ber regjeringen senke 35 øre/kWh-grensa for kompensasjon til lokale nettselskaper og utbetale de ekstraordinære inntektene til Statnett i

høyere grad, slik at flaskehalsinntektene i større grad kommer strømkundene til gode.

- Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med ekstraordinære tiltak som kan innføres i NO2 for å kompensere for ekstraordinært høye strømpriser i dette prisområdet, i påvente av mer strukturelle endringer i strømmarkedet.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Mani Hussaini, May Britt Lagesen, Stein Erik Lauvås, Linda Monsen Merkesdal og lederen Marianne Sivertsen Næss, fra Høyre, Nikolai Astrup, Bård Ludvig Thorheim, Ove Trellevik og Mathilde Tybring-Gjedde, fra Senterpartiet, Alexander Øren Heen, Gro-Anita Mykjåland og Hans Inge Myrvold, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Marius Arion Nilsen, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Rødt, Sofie Marhaug, fra Venstre, Ola Elvestuen, fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, og fra Kristelig Folkeparti, Kjell Ingolf Ropstad, viser til Dokument 8:3 S (2023–2024) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Tobias Drevland Lund og Mimir Kristjansson om tiltak mot strømpriskrisen.

Komiteen påpeker at strømprisene i Norge var uvanlig høye i 2021, 2022 og 2023 som følge av Russ-

lands angrepskrig mot Ukraina og Europas storstilte energiomlegging, i tillegg til klimatiske forhold.

Komiteen påpeker at strømstøtten har vært hovedvirkemidlet mot høye strømpriser for forbrukere, og at store industribedrifter gjerne inngår langsiktige kraftavtaler til fastpris. For det øvrige næringslivet har det blitt lagt til rette for å få etablert et marked for fastprisavtaler. Komiteen merker seg Strømprisutvalgets utredning som mener at omfordeling ved høye strømpriser bør skje i sluttmarkedet for strøm.

Komiteen viser til Norges vassdrags- og energidirektorat, NVE, sine anslag for fremtidige strømpriser, som viser at NVE venter en gjennomsnittlig strømpris i Norge på 80 øre kilowattimen i 2030, utenom nettleie og avgifter. Årsaken er høyere priser på gass og CO₂-kvoter i Europa, og forventninger om svakere kraftoverskudd i Norge. Komiteen understreker at raskere utbygging av strømmettet og utbygging av mer fornybar energi er de viktigste tiltakene for å holde strømprisene i Norge på et lavest mulig nivå. Komiteen viser til at både Energikommisjonens rapport «Mer av alt – raske» og Strømprisutvalgets rapport påpeker det samme: At det viktigste tiltaket for å sikre lave strømpriser er å sikre at Norge har overskudd på kraft. Komiteen viser til at Strømprisutvalget også konkluderer med at dagens organisering av strømmarkedet gir de beste forutsetningene for å sikre god forsyningssikkerhet og priser som reflekterer energitilgangen.

Komiteen viser til at det ble avholdt skriftlig høring om forslaget, og merker seg at det ikke kom inn noen høringssvar innen fristen. Komiteen viser ellers til statsrådets svarbrev til komiteen, som ligger vedlagt saken.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti mener det er et mål at rikelig med ren og rimelig strøm skal være et konkurransefortrinn for norsk industri og næringsliv og et gode for norske husholdninger. Samtidig er rikelig tilgang på kraft en forutsetning for å lykkes med energi- og klimaomstillingen i Norge og Europa. Kraftscenariene fra både Statnett, NVE, DNV og en rekke andre aktører viser imidlertid at Norge styrer mot et kraftunderskudd, og at prisene derfor forventes å være på et vesentlig høyere nivå frem mot 2030 enn det vi har vært vant til i Norge frem til 2021. Disse medlemmer mener dette er en betydelig utfordring, og viser til at det må bygges ut vesentlig mer kraft og nett de neste årene, og at vi må utnytte kraften vi allerede har på en langt mer effektiv måte. De siste to årene har regjeringen kun gitt konsesjon til 0,3 TWh ny kraftproduksjon, mot 16 TWh i perioden 2013–2021.

Disse medlemmer mener det er behov for å effektivisere konsesjonsbehandlingen for både kraft og nett betydelig, og vil også påpeke at rammevilkårene for

ny kraftproduksjon og energieffektivisering ikke står i stil med verken de reelle behovene eller de politiske ambisjonene.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener videre at det er helt avgjørende at rammevilkårene for kraftutbygging må innrettes slik at det blir bygget ut tilstrekkelig med ny kraft, og at tiden det tar for å få konsesjon – til kraftproduksjon eller nytt nett – som et minimum må halveres.

Disse medlemmer viser til at strømprisene har falt mye tilbake siden kriseåret 2022, men at de i deler av landet fremdeles utgjør en betydelig utfordring for mange husholdninger og bedrifter. Videre er mangelen på kraft, effekt og nett i ferd med å kortslette klimaomstillingen. I deler av landet har Statnett sagt nei til å koble på nytt forbruk før langt ut på 2030-tallet, og dette vil sette en effektiv stopper for bedrifter som ønsker å gå fra fossile til fornybare innsatsfaktorer i produksjonen.

Disse medlemmer viser til at store deler av industrien er underlagt det europeiske kvotesystemet, der antall kvoter skal reduseres med 62 pst. i 2030 og ned mot null allerede i 2040. Dersom bedriftene ikke har tilgang på kraft og nett for å gjennomføre utslippsreduserende tiltak, vil alternativet kunne bli at bedriftene flytter produksjonen til andre land. Disse medlemmer mener dette må unngås.

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti, mener det er en betydelig utfordring at strømprisene i NO2 gjennom flere av årets måneder har vært vesentlig høyere enn i nærliggende prisområder. Dette er en stor belastning for både bedrifter og husholdninger, men der husholdningene har fått strømstøtte har bedriftene opplevd situasjonen som svært krevende og konkurransevridende.

Flertallet viser til at deler av prisforskjellen skyldes at prisene i NO1 i perioder har vært svært lave på grunn av ekstremværet Hans. Mye nedbør førte til at elvekraftverkene gikk for fullt i NO1, mens vannet ble magasinert i NO2. Svak overføringskapasitet mellom NO1 og NO2 gjorde at NO2 ikke fikk del i de lave prisene på Østlandet. Flertallet vil imidlertid vise til at prisforskjellene også har andre årsaker, og forventer at regjeringen vurderer hvilke tiltak som kan og bør gjennomføres på kort og mellomlang sikt for å hindre at det igjen oppstår situasjoner med svært store prisforskjeller. Det kan for eksempel være en vurdering av strakstiltak i strømmettene, vurderinger av hvorvidt prisområdene er riktig innrettet, vurderinger av om flaskehalsinntektene kan avhjelpe situasjonen i områdene med

avvikende høye priser eller andre relevante tiltak. Flertallet opplever at regjeringen er passive og unnavikende i møte med denne problemstillingen, og viser liten vilje til å utforske ulike alternativer.

På denne bakgrunn fremmer komiteen følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvilke tiltak som raskt kan iverksettes for å hindre og avbøte en situasjon med store prisforskjeller mellom et prisområde og tilgrensende prisområder, herunder tiltak i strømmettene, bruk av flaskehalsinntekter, innretning av prisområder og andre aktuelle og relevante tiltak.»

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti vil imidlertid understreke at tiltak for å hindre en tilsvarende prissituasjon som vi nå har sett i NO2, ikke må gå på akkord med de grunnleggende prinsippene for organiseringen av kraftmarkedet i Norge. Disse medlemmer viser i den forbindelse til at Strømprisutvalget konkluderer med at dagens organisering av strømmarkedet gir de beste forutsetningene for å sikre god forsyningsikkerhet og priser som reflekterer energitilgangen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Miljøpartiet De Grønne mener at Rødt har levert et relevant representantforslag om strømpriskrisen, med spesielt fokus på de ekstra høye strømprisene prisregion NO2 opplever. Disse medlemmer viser til at Statkraft er et statlig selskap, og forventer at staten som eier, fremmer tydelige signaler til styret om at det forventes at Statkraft er blant de konkurranseledende på fastprisavtaler.

Komiteens medlemmer Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen stille tydelige forventninger i eierskapsdialogen med Statkraft om at selskapet skal være blant de markedsledende på fastprisavtaler.»

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til forslag om strømsstøtte til private husholdninger og næringsliv i Fremskrittspartiets alternative statsbudsjett for 2024. Disse medlemmer mener det kan være fornuftig å fjerne tidsbegrensningen på standard fastprisavtaler for strøm, og mener det må være opp til forhandlinger mellom tilbyder og kjøper hvor lenge avtalene skal vare, og til hvilke priser. Priser forventes dog å være lavere for lengre avtaler.

Disse medlemmer merker seg at fastprisavtalene kan være kompliserte slik de tilbys i dag, hvor kjøper

må bestille fastprisavtale med jevnt uttak av strøm hver time hele året. De fleste bedrifter har et mye lavere forbruk på natten, i helger og i ferier, noe som betyr at uttaket ikke er jevnt. Det vil være mer gunstig å ha en fastpris uavhengig av pakkestørrelse, men heller basert på reelt forbruk. Disse medlemmer viser til svaret fra departementet til komiteen om at strømlleverandørene utvikler mer fleksible fastprisavtaler, og at også regjeringen ønsker å legge til rette for dette.

Disse medlemmer mener at forskriften som tillater å bruke flaskehalsinntekter for å senke nettleien har fungert godt, og støtter at regjeringen arbeider for å forlenge denne ordningen ut 2024.

Disse medlemmer viser til at NO2 har ekstraordinært høye strømpriser, og det er nødvendig å iverksette særlige tiltak for å redusere strømprisene i dette området, som er en utfordring både for privathusholdninger og for bedrifter.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til de siste års høye kraftpriser. De høye kraftprisene har vært og er en betydelig utfordring for næringslivet og husholdningene. Strømsstøtten har bidratt til å redusere den negative effekten for husholdningene, men deler av næringslivet sliter fortsatt med utfordringen. Dette medlem peker på Sosialistisk Venstrepartis og Fellesforbundets forslag om å opprette et statlig organ for kjøp og salg av strøm. Dette organet skal kjøpe inn en stor mengde kraft fra produsentene og selge det videre til næringsliv og husholdningene på langsiktige fastprisavtaler. Systemet vil ligne på de langsiktige kraftkontraktene som kraftkrevende industri har. Ved kjøp av store mengder kraft vil det statlige organet kunne forhandle seg fram til priser som er langt lavere enn de som strømsalgsselskapene opererer med. Forbrukerne vil sitte igjen med en lavere strømregning, og ikke lenger ha de store variasjonene i pris.

Komiteens medlem fra Rødt viser til begrunnelsen i Dokument 8:3 (2023–2024), om konsekvensene av de høye strømprisene i Sør-Norge, og særlig prisområdet NO2 som blant annet dekker Agder, Rogaland, Telemark og Vestfold, som følge av økt prissmitte fra kontinentet og Storbritannia, og dagens situasjon hvor tilgangen på gode fastprisavtaler er begrenset og staten tar inn store flaskehalsinntekter, og bare deler av disse omfordeles.

Dette medlem viser til statsrådets svarbrev av 16. oktober 2023, hvor statsråden avviser flere forslag som kan gi bedre fastprisavtaler. Dette medlem merker seg at det ikke er ønskelig for regjeringen å benytte eierskapet i Statkraft til å gi bedre fastprisavtaler, at de strenge begrensningene på varigheten av fastprisavtaler med unntak i grunnrenteskatten kommer etter innspill fra kraftbransjen og ikke fra strømkunder, og at

regjeringen ikke virker å ha noen plan om å gjennomføre sitt løfte fra februar 2023 om å sikre fastprisavtaler med variabelt volum.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen instruere Statkraft om å tilby bedre fastprisavtaler.»

«Stortinget ber regjeringen tilrettelegge enda bedre for at offentlig eide kraftselskaper kan tilby rimeligere fastprisavtaler, for eksempel med en makspris rundt 35 øre/kWh, ved å slå fast at et slikt prisnivå ikke er i strid med forskriften om standard fastprisavtaler.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen fjerne tidsbegrensningen på standard fastprisavtaler for strøm som krever at avtalene må vare i 3,5 eller 7 år.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjøre de standard fastprisavtalene mer fleksible ved å fjerne begrensningen på at avtalene må ha en fast mengde strøm.»

Komiteens medlem fra Rødt viser til at statsråden i samme brev avviser å bruke flaskehalsinntektene Statnett tar inn til å i ytterligere grad få ned strømrregningen, og merker seg at det altså ikke er ønskelig for regjeringen å bruke flaskehalsinntektene til å kompensere for ulikhet i strømpriser mellom prisområder over tid, som de betydelige prisforskjellene mellom NO2 og NO1/NO5 i sommerhalvåret 2022 og 2023. Regjeringens politikk er at ordningen med utbetaling av flaskehalsinntekter skal betales til nettselskapene.

Dette medlem merker seg at det er et stort engasjement blant politisk ledelse i kommuner og fylkeskommuner, og bedrifter og næringsforeninger, i prisområdet NO2 i denne saken. De ønsker seg særlige tiltak som ivaretar den ulempen bedriftene møter på i konkurranse med bedrifter i andre prisområder, og de ønsker tiltak som kan settes inn straks, ikke bare langsiktige grep som handler om økt kraftproduksjon og økt nettutbygging. Blant forslagene om raske tiltak som har blitt lagt fram er å fordele større deler av flaskehalsinntektene til strømkunder i NO2.

Dette medlem understreker at NO2 er et prisområde som har et betydelig kraftoverskudd, over 11 TWh fra første til tredje kvartal i 2023, ifølge NVEs kvar-

talsrapporter. Kvartalsrapportene fra NVE og tall fra Elhub viser også et redusert, ikke økt, forbruk i prisområdet.

Dette medlem viser til statsrådets svar på skriftlig spørsmål nr. 434 (2023–2024). Der framkommer det at Statnetts flaskehalsinntekter fra handel mellom NO2 og Danmark, Nederland, Tyskland og Storbritannia fra og med januar til og med oktober 2023 var ca. 3,97 mrd. kroner. I tillegg tjente Statnett ca. 2,57 mrd. kroner på handel mellom NO2 og prisområdene NO1 og NO5 til sammen i perioden. Om NO2 i en tenkt modell fikk beholde inntektene fra handel med utlandet, samt sin halvpart av handel med andre norske prisområder, ville beløpet blitt omtrent 5,25 mrd. kroner. I statsrådets svar på samme spørsmål oppgis videre verdien av omsatt kraft i de ulike prisområdene. Mens det fra januar til 15. november ble omsatt kraft for ca. 37,9 mrd. kroner i NO2, ble det omsatt kraft for ca. 32,8 mrd. kroner i NO1 og NO5 til sammen. Differansen her er 5,1 mrd. kroner.

Dette medlem mener at disse tallene viser at det er grunnlag for å opprette en ordning hvor flaskehalsinntektene brukes til å kompensere for forskjellene i strømpris mellom disse tre prisområdene, og utjevne strømrregningene.

Dette medlem viser til regjeringens høringsnotat om forlengelse av midlertidig forskrift om bruk av flaskehalsinntekter, hvor det står:

«For første kvartal i 2023 ble det utbetalt 2,3 milliarder kroner til underliggende nettselskap, av et tilgjengelig beløp på 3 milliarder kroner. I andre kvartal og tredje kvartal i 2023 var det ingen utbetaling til underliggende nettselskap, til tross for at det var rapportert inn 800 millioner kroner tilgjengelig for utbetaling.»

Regjeringen har altså bare betalt ut en andel av flaskehalsinntektene under ordningen. Statnett har selv tilgjengeliggjort et dobbelt så høyt beløp som det som er utbetalt i årets tre første kvartaler. Statnett tilgjengeliggjorde 700 mill. kroner mer enn det som ble utbetalt i første kvartal, 800 mill. kroner mer i andre kvartal og 800 mill. kroner mer i tredje kvartal.

Dette medlem viser videre til regjeringens svar på skriftlig spørsmål nr. 447 (2023–2024), og leser statsrådets svar slik at det ikke er noe i veien med å utvide ordningen hvor flaskehalsinntekter fra innenlands kraftflyt og handel av kraft med Storbritannia til å kompensere for høye og ulike strømpriser i større grad enn i dag, slik dette medlem foreslår, men at det ikke er ønskelig for regjeringen.

Dette medlem registrerer at statsråden videre skriver at når det gjelder handel av kraft med EU-land, hvor Tyskland, Nederland, Danmark, Sverige og Finland er landene vi har utenlandsforbindelser til, skal flaskehalsinntektene først og fremst brukes til å opprettholde eller øke overføringskapasiteten, eller til å redusere ta-

riffgrunnlaget og dermed nettleien. Dette i henhold til forordning om grensekryssende elektrisitet.

Komiteens medlemmer fra Rødt og Kristelig Folkeparti registrerer at statsråden ikke nevner at det har vært noen dialog med EU-organer om temaet, og at formuleringen «først og fremst» viser at det finnes et handlingsrom.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med ekstraordinære tiltak som kan innføres i NO2 for å kompensere for ekstraordinært høye strømpriser i dette prisområdet, i påvente av mer strukturelle endringer i strømmarkedet.»

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en forskrift som sikrer at flaskehalsinntekter brukes til å kompensere for høy strømpris, også utover dagens kompensasjon for økte nettapkostnader. Det bes om at ordningen sikrer at flaskehalsinntekter brukes der de oppstår.»

Komiteens medlem fra Rødt fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen senke 35 øre/kWh-grensa for kompensasjon til lokale nettselskaper og utbetale de ekstraordinære inntektene til Statnett i høyere grad, slik at flaskehalsinntektene i større grad kommer strømkundene til gode.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen forhandle med EU om å bruke flaskehalsinntekter fra handel med EU-land til utbetaling som kan kompensere for konsekvenser av økt strømpris.»

Komiteens medlem fra Venstre viser til Strømprisutvalgets rapport, som konkluderer med at kraftoverskudd er det viktigste tiltaket for å sikre lave strømpriser i Norge. Dette må sikres gjennom utbygging av fornybar energi, energieffektivisering og utbygging av nett. Dette medlem viser videre til utvalgets vurdering om at det markedsbaserte, desentraliserte engrosmarkedet for kraft bør bestå, og at dette både gir lavere kostnader og færre naturinngrep enn andre løsninger.

Dette medlem viser videre til at Strømprisutvalget støtter opp om dagens modell med strømstøtte for å jevne ut de uheldige sosiale effektene høye strømpriser har for innbyggerne. Dette medlem understreker at dette er Venstres gjeldende politikk.

Dette medlem mener det er viktig å ta forskjeller i strømpris på alvor dersom de vedvarer over tid. Samtidig påpeker dette medlem at det også historisk har vært variasjon i strømpriser mellom prisområdene i Norge, og at det er flere forhold som spiller inn på det totale kostnadsbildet til bedrifter og innbyggere som bor i de ulike prisområdene for strøm i Norge, som leiekostnader og bokostnader.

Dette medlem viser til EUs Ren energimarkedspakke, som blant annet inneholder revidert bygning- og energieffektiviseringsdirektiv. Dette medlem mener dette bør implementeres i Norge så raskt som mulig, og påpeker at et av formålene med denne pakken fra EU også er bedre forbrukerrettigheter.

Komiteens medlem fra Miljøpartiet De Grønne mener det er viktig at eventuelle tiltak rettet mot både husholdninger og næringsliv for høye priser i enkelte prisområder ivaretar insentivene til energisparing. Dette medlem viser til dagens strømstøtteordning for husholdningene premierer de som bruker mye strøm. Ordningen skiller ikke mellom basisforbruk og luksusforbruk, og innebærer derfor at de som har god råd og høyt forbruk mottar betydelig mer penger enn de som har dårlig råd. Dette medlem viser til Miljøpartiet De Grønnes merknader og forslag i Innst. 25 S (2022–2023), der Miljøpartiet De Grønne fremmet forslag om en mer rettferdig og miljøvennlig strømstøtteordning der dagens strømstøtte for husholdningene erstattes med en flat utbetaling til alle.

Forslag fra mindretall

Forslag fra Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen stille tydelige forventninger i eierskapsdialogen med Statkraft om at selskapet skal være blant de markedsledende på fastprisavtaler.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt, Miljøpartiet De Grønne og Kristelig Folkeparti:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen fjerne tidsbegrensningen på standard fastprisavtaler for strøm som krever at avtalene må vare i 3,5 eller 7 år.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen gjøre de standard fastprisavtalene mer fleksible ved å fjerne begrensningen på at avtalene må ha en fast mengde strøm.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti, Rødt og Kristelig Folkeparti:*Forslag 4*

Stortinget ber regjeringen forhandle med EU om å bruke flaskehalsinntekter fra handel med EU-land til utbetaling som kan kompensere for konsekvenser av økt strømpris.

Forslag fra Rødt og Kristelig Folkeparti:*Forslag 5*

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med ekstraordinære tiltak som kan innføres i NO2 for å kompensere for ekstraordinært høye strømpriser i dette prisområdet, i påvente av mer strukturelle endringer i strømmarkedet.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen utarbeide en forskrift som sikrer at flaskehalsinntekter brukes til å kompensere for høy strømpris, også utover dagens kompensasjon for økte nettapkostnader. Det bes om at ordningen sikrer at flaskehalsinntekter brukes der de oppstår.»

Forslag fra Rødt:*Forslag 7*

Stortinget ber regjeringen instruere Statkraft om å tilby bedre fastprisavtaler.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen tilrettelegge enda bedre for at offentlig eide kraftselskaper kan tilby rimeligere fastprisavtaler, for eksempel med en makspris rundt 35 øre/kWh, ved å slå fast at et slikt prisnivå ikke er i strid med forskriften om standard fastprisavtaler.

Forslag 9

Stortinget ber regjeringen senke 35 øre/kWh-grensa for kompensasjon til lokale nettselskaper og utbetale de ekstraordinære inntektene til Statnett i høyere grad, slik at flaskehalsinntektene i større grad kommer strømkundene til gode.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber regjeringen vurdere hvilke tiltak som raskt kan iverksettes for å hindre og avbøte en situasjon med store prisforskjeller mellom et prisområde og tilgrensende prisområder, herunder tiltak i strømmnettene, bruk av flaskehalsinntekter, innretning av prisområder og andre aktuelle og relevante tiltak.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 19. desember 2023

Marianne Sivertsen Næss

leder

Ola Elvestuen

ordfører

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Statsråden

Energi- og miljøkomitéen
Stortinget
0026 Oslo

Deres ref

Vår ref

Dato

23/1911-

16. oktober 2023

Representantforslag 3 S (2023-2024) - Tiltak mot strømpriskrisen

Jeg viser til brev fra Stortinget 6. oktober 2023 vedlagt representantforslag 3 S (2023-2024) fra stortingsrepresentantene Sofie Marhaug, Tobias Drevland Lund og Mimir Kristjánsson.

Representantene fremmer følgende forslag:

1. Stortinget ber regjeringen instruere Statkraft om å tilby bedre fastprisavtaler.
2. Stortinget ber regjeringen tilrettelegge enda bedre for at offentlig eide kraftselskaper kan tilby rimeligere fastprisavtaler, for eksempel med en makspris rundt 35 øre/kWh, ved å slå fast at et slikt prisnivå ikke er i strid med forskriften om standard fastprisavtaler.
3. Stortinget ber regjeringen fjerne tidsbegrensningen på standard fastprisavtaler for strøm, som krever at avtalene må være i 3, 5 eller 7 år.
4. Stortinget ber regjeringen gjøre de standard fastprisavtalene mer fleksible ved å fjerne begrensningen på at avtalene må ha en fast mengde strøm.
5. Stortinget ber regjeringen videreføre forskriften som tillater at flaskehalsinntekter brukes til å senke nettleia de regionale nettselskapene tar, og forhandle med EU om å bruke flaskehalsinntekter fra handel med EU-land til utbetaling.
6. Stortinget ber regjeringen senke 35 øre/kWh-grensa for kompensasjon til lokale nettselskaper og utbetale de ekstraordinære inntektene til Statnett i høyere grad, slik at flaskehalsinntektene i større grad kommer strømkundene til gode.

7. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med ekstraordinære tiltak som kan innføres i NO 2 for å kompensere for ekstraordinært høye strømpriser i dette prisområdet, i påvente av mer strukturelle endringer i strømmarkedet.

Energi- og miljøkomiteen ber om uttalelse til representantforslaget. Jeg har innhentet uttalelse fra nærings- og fiskeriministeren og finansministeren på forslagene som omhandler deres ansvarsområder.

Forslag 1.

Forslaget er forelagt nærings- og fiskeriministeren som har følgende uttalelse:

«Rammene for den statlige eierskapspolitikken generelt og statens eierskap i Statkraft spesielt fremgår av eierskapsmeldingen, jf. Meld. St. 6 (2022–2023).

Et hovedelement i meldingen er at eierskapet skal forvaltes profesjonelt iht. anerkjente prinsipper for eierstyring og selskapsledelse. Det innebærer blant annet at det er en klar ansvars- og rollefordeling mellom staten som aksjeeier og selskapenes styre og ledelse, og at det er styret og ledelsen som har ansvaret for selskapets drift. For selskapene i kategori 1, slik som Statkraft, har staten som eier mål om høyest mulig avkastning over tid innenfor bærekraftige rammer. Det er videre et grunnleggende prinsipp at statlig eierskap ikke urettmessig skal medføre andre konkurransevilkår sammenlignet med selskaper uten statlig eierandel. EØS-regelverket setter også rammer for både staten som eier og selskapene.

For forbrukere har strømstøtten vært hovedvirkemidlet mot høye strømpriser. De største industribedriftene har gjerne inngått langsiktige kraftavtaler til fastpris (uavhengig av dagens situasjon). For bedrifter som ikke faller inn under industrikraftunntaket, har regjeringens hovedvirkemiddel vært å legge til rette for å få etablert et marked for fastprisavtaler. Dette forutsatte at det ble innført unntak fra skatteloven for slike langsiktige kontrakter for kraft til standard fastprisavtaler i sluttbrukermarkedet. Dette markedet ble etablert i slutten av 2022, med levering fra 1. januar 2023. Fastprisavtaler gir bedriftene forutsigbarhet i tider med stor variasjon i strømprisene. Avtalene har blitt stadig bedre. I prisområde NO2 kan man i uke 40 2023 inngå fastpriskontrakter fra mellom 65 og 68 øre/KWh, avhengig av kontraktslengde.

Konkurranse mellom ulike tilbydere vil være viktig for prisnivået på slike avtaler. Statkraft er den største norske kraftprodusenten, med rundt 1/3 av den samlede kraftproduksjonen. Jeg ga på et ekstraordinært foretaksmøte i januar i år blant annet uttrykk for hvilke forventninger jeg har til at Statkraft spiller en viktig rolle i utviklingen av dette markedet, og at Statkraft innretter virksomheten slik at selskapet er konkurransedyktig i fastprismarkedet. Samtidig ble det presisert at det er styret og ledelsen som har ansvaret for de konkrete forretningsmessige vurderingene, også for prisingen av selskapets fastprisavtaler.»

Forslag 2.

Forslaget er forelagt finansministeren som har følgende uttalelse:

«Regjeringen har vært tydelig på at vi ønsker å skape mest mulig trygghet for norske strømkunder, og har derfor lagt til rette for forutsigbare strømutgifter for bedriftene gjennom blant annet kontraktsunntaket for standard fastprisavtaler i grunnrenteskatten.

Som uttalt i finansministerens brev til Energi Norge 12. desember 2022, legger jeg til grunn at det vil tilbys gode fastprisavtaler i samsvar med det som er forretningsmessig for den enkelte aktør. Hva den konkrete prisen som tilbys er, vil bygge på mange faktorer ut over forventet spotmarkedspris i den aktuelle fastprisperioden.»

Forslag 3.

Forslaget er forelagt finansministeren som har følgende uttalelse:

«Formålet med ordningen er å legge til rette for langsiktige avtaler som gir forutsigbarhet over tid. Kravet om varighet på tre, fem eller sju år var dessuten basert på innspill fra bransjen. Det vises for øvrig til at Regjeringen i Prop. 1 LS (2023-2024) foreslår å endre industrikraftunntaket i grunnrenteskatten, slik at dette også åpner for avtaler ned til tre år.»

Forslag 4.

Forslaget er forelagt finansministeren som har følgende uttalelse:

«Et unntak begrenset til avtaler med fast volum gjorde det mulig å forenkle ordningen og iverksette den raskt. Dette var særlig viktig i den situasjonen vi var i, med ekstraordinært høye strømpriser i Sør-Norge.

Regjeringen har varslet at en ønsker å legge til rette for at bedrifter kan tegne fastpriskontrakter med variabelt forbruk under det nye kontraktsunntaket. Dette vil gjøre ordningen mer fleksibel. Endringen vil kreve forskriftsendring. En slik utvidelse forutsetter at det er teknisk gjennomførbart, herunder at strømleverandørene kan rapportere forbruk under avtalene time for time til produsentene. Fornybar Norge har gitt uttrykk for at kraftbransjen foreløpig ikke har systemer som kan motta og håndtere den informasjonsmengde som er nødvendig for å gjennomføre utvidelsen.

I løpet av året har strømleverandørene utviklet nye, mer fleksible fastprisavtaler. Avtalene kan tilpasses den enkelte bedrifts faktiske forbruksmønster helt ned på timesnivå gjennom hele året, for eksempel slik at man avtaler høyere volum på dagtid og virkedager. Dette har gitt vesentlig større fleksibilitet for bedriftene.»

Forslag 5.

Regjeringen sørget for at det i fjor høst ble fastsatt en midlertidig forskrift som åpnet for at høye flaskehalsinntekter i transmisjonsnettet tilbakeføres fra Statnett til nettkundene raskere enn det som ellers ville vært tilfelle. Den midlertidige ordningen har som formål å redusere sannsynligheten for at nettkunder i prisområder med ekstraordinært høye kraftpriser får økt nettleie som følge av at nettselskapene får økte kostnader knyttet til nettap.

Det har vært svært viktig for regjeringen å begrense nivået på nettleien i en tid med høye strømreregninger for folk og bedrifter. Den midlertidige ordningen har vært sentral for å oppnå dette. Siden ordningen kom på plass er det blitt utbetalt 8,2 milliarder kroner til redusert nettleie.

Det er muligheter for at kraftprisene fortsetter å være høye også utover i 2024. I tillegg er det forventet at flaskehalsinntektene for Statnett i 2024 fortsatt vil være høyere enn historisk. Regjeringen har derfor nylig sendt på høring et forslag om å forlenge den midlertidige forskriften om bruk av flaskehalsinntekter ut 2024.

Flaskehalsinntektene som oppstår på mellomlandsforbindelser til andre EØS-land benyttes i samsvar med bestemmelsene i artikkel 16.6 i grensehandelsforordningen. I henhold til regelverket kan inntektene brukes til å opprettholde eller øke overføringskapasiteten mellom Norge og nabolandene, eller til å redusere tariffgrunnlaget og dermed nettleien. Så langt har regelverket vært praktisert slik at Statnetts flaskehalsinntekter har kommet nettkundene til gode gjennom redusert nettleie. Dette har vi sett eksempler på i 2022 og 2023, hvor Statnett har satt fastleddet for forbruk i tariffen til null og satt et tak på kraftprisen som ligger til grunn for beregning av energileddet.

Regjeringen har satt i gang prosessen med å videreføre den midlertidige forskriften om bruk av flaskehalsinntekter. Jeg viser ellers til dagens praksis om bruk flaskehalsinntektene som oppstår på mellomlandsforbindelser til andre EØS-land til å redusere nettleien. Dette er et eksempel på at vi har funnet gode løsninger innenfor handlingsrommet i EØS-avtalen. Etter min vurdering er det ikke behov for å igangsette særskilte forhandlinger med EU-siden på dette konkrete punktet nå. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar forslaget.

Forslag 6.

Den midlertidige forskriften om bruk av flaskehalsinntekter slår fast at det skal fordeles en sum av Statnetts flaskehalsinntekter til nettselskapene, basert på nettselskapenes økning i nettapkostnader. Reguleringsmyndigheten for energi (RME) beregner fordelingen av beløpet som skal utbetales til underliggende nettselskap. Beregningen tar utgangspunkt i nettapsvolumet og kraftprisen for hvert nettselskap for beregningsperioden. Kraftprisen baserer seg på de faktiske områdeprisene.

Videre beregner RME en terskelpris for når nettselskapene mottar utbetaling. Siden ordningen kom på plass, har terskelprisen vært satt til 35 øre/kWh. De nettselskapene som har en kraftpris som overstiger terskelprisen mottar en utbetaling tilsvarende nettselskapets nettapsvolum, multiplisert med differansen mellom selskapets kraftpris og terskelpris.

Den midlertidige ordningen har som formål å redusere sannsynligheten for at nettkunder i områder med høye kraftpriser får økt nettleie som følge av økte kostnader til nettap i underliggende nett. For å oppnå formålet må det defineres hva som skal regnes som en normal kraftpris. Hvis grensen settes for lavt, vil man få en ordning som kompenserer utover nettapkostnadene som følge av høye kraftpriser. Dersom grensen settes for høyt, vil ikke ordningen kompensere nok. I beregningen av terskelprisen på 35 øre/kWh tok RME

utgangspunkt i gjennomsnittlig referansepris på kraft for perioden 2014-2021. RME vurderte at denne perioden gjenspeilte en mer normal markedssituasjon.

Jeg ser ikke grunn til å fravike de vurderingene som er gjort om nivået på denne grensen. Grensen på 35 øre/KWh er satt ut fra faglige vurderinger, slik at ordningen skal fungere godt og i tråd med hensikten. Etter mitt syn er det ikke behov for endringer på dette punktet nå. Jeg viser til at forslaget om å forlenge ordningen er sendt på offentlig høring. Jeg vil følge opp saken på vanlig måte etter høringen. Jeg anbefaler at Stortinget ikke vedtar forslaget.

Forslag 7.

Regjeringen har innført en rekke midlertidige støtteordninger som hjelp til å håndtere de ekstraordinært høye strømprisene, blant annet strømstønsordningen for husholdninger. For å bidra til økt forutsigbarhet for husholdningene har regjeringen også sørget for at strømstønsordningen forlenges. Vi har også sørget for at stønsgraden er økt til 90 prosent for hele året. Ordningen vil dermed i større grad avbøte konsekvensene av de ekstraordinære høye strømprisene for husholdningene.

Med bakgrunn i den ekstraordinære perioden i kraftmarkedene, både i Norge, Norden og resten av Europa, har det vært viktig for regjeringen å få en grundig gjennomgang av fordeler og ulemper med dagens prinsipper for prisfastsettelsen i ulike deler av kraftmarkedet. Derfor nedsatte vi strømprisutvalget i februar. Ekspertutvalget fikk et stort og viktig mandat. Deres hovedoppgave har vært å se på tiltak på kort og lang sikt som kan sikre strømbrukere lavere og mer forutsigbare priser, innenfor handlingsrommet i EØS-avtalen. Utvalget skulle også vurdere flere av forslagene som har vært oppe i den offentlige debatten.

Nå har vi fått rapporten fra strømprisutvalget. Departementet har sendt den på offentlig høring med to måneders høringsfrist. Samtidig med høringen vil departementet gå gjennom rapporten og vurdere om det finnes tiltak vi kan starte med å gjennomføre raskt. Jeg er opptatt av at vi skal gjennomgå alle utvalgets vurderinger grundig.

Med hilsen

Terje Aasland

